

FINANCE, INSURANCE AND STOCK EXCHANGES, UPGRADING STRATEGIC PORTFOLIO

Акімова Л. М., к.е.н., доцент,
*Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна*

Акімов О. О., к.держ.упр., доцент,
*Національна служба посередництва і примирення
м. Київ, Україна*

ПИТАННЯ ФІНАНСОВО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Від початку становлення на шлях незалежності Україна намагалась побудувати національну модель економіки. Всьому періоду становлення характерне зростання і загострення залежностей у світовій економіці, які були зумовлені процесом інтернаціоналізації економіки та глобалізації. Це викликало появу нових загроз функціонування економіки держави. В пострадянський період вивчення економічної безпеки зводилось до критичного огляду та захисту принципів соціалістичної економіки.

Лише згодом почали розглядати у перспективі побудову національної системи забезпечення економічної безпеки з урахуванням прогресивних досягнень європейських країн світу. Інтеграція України в економіку Європейського Союзу (далі – ЄС) та позиціонування нашої держави як гідного конкурентоспроможного виробника вимагає дотримання при цьому національних інтересів. Інтеграція України до ЄС має важливі економічні переваги для України, а саме: макроекономічна стабільність, збільшення продуктивності економіки, збільшення обсягів торгівлі між Україною та ЄС, забезпечення вільного руху факторів виробництва в межах ЄС, гарантований захист прав працівників та споживачів [3, с. 227].

На підставі цього постає проблема, щодо визначення розбіжностей між необхідністю інтеграції економіки України в економіку ЄС, та забезпечення захисту внутрішнього ринку та національної безпеки. У Законі України «Про основи національної безпеки України» визначено, що національна безпека України – це захищеність життєво важливих інтересів людини, громадянина, суспільства та держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, сучасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [4].

В українській науковій літературі поняття «економічна безпека» вперше було вжито в 1994 р. Г. Пастернаком-Таранушенком. На його думку, економічна безпека – складова частина національної безпеки. Це – наймолодша з наук про безпеку держави, яка зародилася на підґрунті необхідності забезпечення державності за рахунок використання

відповідних заходів та засобів, що покликані надати стабільність стану держави попри економічний тиск, який здійснюється ззовні або зсередини [5, с. 23]. Поняття економічної безпеки належить до числа тих, які, з одного боку, всім зрозумілі, а з іншого – важко визначаються в досить коректній та вичерпній формі. Однак, як влучно зазначив Я. Жаліло, «поняття економічної безпеки набуває виняткового значення як аргумент прийняття політичних рішень», звідси «коректне визначення поняття економічної безпеки має визначальне значення для коректного формування державної політики в економічній сфері загалом» [2].

У В. Тамбовцева економічна безпека тієї чи іншої системи – це «сукупність властивостей стану її виробничої (у самому широкому розумінні) підсистеми, яка забезпечує можливість досягнення цілей всієї системи». У Л. Абалкіна: «сукупність умов і чинників, які забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, спроможність до постійного оновлення і самовдосконалення» [1].

З огляду на зазначене можемо констатувати, що на сьогодні існують різні підходи до визначення економічної безпеки. Дослідники І. Бінько та В. Шлемко доводять, що «економічна безпека – це такий стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатний задовольнити потреби особи, сім'ї, суспільства, держави» [6, с. 8]. На думку С. Пирожкова, «економічна безпека – це сукупність умов, за яких країни зберігають свої економічні інтереси; задовольняють у довгостроковому періоді потреби суспільства і держави; генерують інноваційні зрушення в економіці з метою забезпечення стабільного економічного розвитку; протистоять зовнішнім економічним загрозам та повністю використовують національні конкурентні переваги у міжнародному поділі праці» [7, с. 14]. Я. Жаліло визначає економічну безпеку країни «як складну багатофакторну категорію, що характеризує спроможність національної економіки до розширеного самовідтворення з метою збалансованого задоволення потреб населення країни, протистояння дестабілізуючому впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання» [8, с. 15].

У Європейському Союзі термін «економічна безпека» ставиться до позиції об'єднання у світовій економічній системі. ЄС диктує важливість європейської інтеграції з метою досягнення високого рівня конкурентоспроможності в умовах глобалізації. Кінцева мета ЄС забезпечення економічної безпеки в ЄС та формування повністю інтегрованої Європи з однаковим рівнем життя в усіх країнах-учасницях [10, с. 2]. Так Х. Маховскі стверджує, що економічна безпека повинна гарантувати досить високий ступінь незалежності від стратегічних партнерів, тобто тих, які потенційно можуть впливати на політичні рішення, які будуть неприйнятні з комерційної точки зору [9, с. 42].

У Німеччині окремого закону, присвяченого концепції економічної безпеки не існує. Державна філософія економічної безпеки на практиці реалізується переважно через закони, що регламентують найбільш важливі сфери ринкової діяльності та наділяють державу істотними

контрольними функціями. Так, основні інтереси держави у сфері національної безпеки, у тому числі і її економічної складової, представлені у формі офіційної директиви міністерства оборони Німеччини [11]. У Франції основним державним документом, у якому зачіпаються окремі положення забезпечення економічної безпеки, є Закон «Про національну безпеку» від 1964 року. Поняття національної економічної безпеки розглядається цим законом, як створення сприятливих внутрішніх і зовнішніх умов для підвищення та розвитку національного добробуту і зміцнення економічного потенціалу країни. Аналіз досвіду таких країн Західної Європи як Нідерланди, Бельгія, Данія, Люксембург, Швейцарія по забезпеченню економічної безпеки показує, що їх основною стратегічною ціллю по захисту національних економічних інтересів є забезпечення стійкого економічного зросту і модернізації економіки в залежності від умов конкурентної боротьби на світовому ринку [10, с. 24].

Беручи до уваги національні визначення поняття «економічна безпека» та визначення у правових системах вищезгаданих країн можна зробити висновок, що економічна безпека держави – це основна складова національної безпеки, яка сприяє захищеності національно-державних інтересів у сфері економіки, основним критерієм якої є здатність економіки країни стримувати внутрішні та зовнішні загрози.

Порівнюючи законодавства України та Німеччини, Франції, Великої Британії та ін. країн-членів ЄС можна визначити такі складові економічної безпеки: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпека. Беручи до уваги поняття та структуру економічної безпеки можна говорити про стратегію розвитку та удосконалення економічної безпеки України та порівняння цієї стратегії з критеріями розвитку країн ЄС.

Отже, за результатами проведеного аналізу можна визначити, що аналіз підходів до забезпечення економічної безпеки країнами Європейського Союзу говорить про те, що цей рівень безпеки досить високий та залежить від різноманітних факторів. Якщо Україна прагне зберегти незалежне економічне майбутнє при інтеграції до ЄС, їй необхідно пройти довгий шлях по виходу з економічної кризи. Задля цього важливо розуміти поняття сутності економічної безпеки і чіткі та злагоджені дії уповноважених державних органів та структур для наближення рівня економічної безпеки України до європейського. А чітке тлумачення категорії «Фінансово економічна безпека держави» дасть можливість правильно ставити пріоритети в розвитку держави та її економіки зокрема, не тільки науковцям але й керівникам владних структур, що на наш погляд сприятиме підтримуванию фінансової безпеки держави на належному рівні, а це в свою чергу покращить як матеріальний стань громадян так і міжнародні позиції країни у глобальному середовищі.

Література:

1. Бурцев В.В. Факторы финансовой безопасности России // Менеджмент в России и зарубежом. – 2001. – № 1. – С. 55-70.

2. Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. та інш. Моделювання економічної безпеки: держави, регіону, підприємства. Монографія. – Х.: ВД «Інжек», 2006. – 240 с.
3. Greer B. European economic security. Securing Europe's future / B. Greer // Ed. By Flanagan St., Hampson F. 2008. – P. 221-244.
4. Про основи національної безпеки України: Закон від 19 червня 2003 року № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351
5. Пастернак Таранушенко Г.А. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / за ред. проф. Б. Кравченка. – К.: Кондор, 2002. – 302 с.
6. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. – К.: НІСД. – 1997. – 144 с.
7. Пирожков С.І. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / С.І. Пирожкова. – К.: НІПМБ, 2003. – 42 с.
8. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети та проблеми імплементації / Я. Жаліло // Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. – К.: Сатсанга, 2001. – 224 с.
9. Machovski H. Ost-WestHandel: Entwicklung, Interessenlagen. Aussichtent / H. Machovski // AusPolitik u. Zeitgeschichte. – Bonn. – 1985. – № 5. – P. 39-44.
10. Осєпек А. EconomicSecurityandtheEuropeanDream / AL Осєпек. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.anselm.edu/Documents/NHOP/Global%20Topics/2010/Osepekpaper.pdf>
11. Whitepaperon German Security policy and the futureofthe Bundeswehr / Офіційний сайт Федерального Міністерства Оборони Німеччини. – [Електронний ресурс], – Режим доступу: www.bmvg.de

Кретов Д. Ю., аспірант,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КРЕДИТНОГО ЦИКЛУ

Сучасний розвиток економіки має циклічний характер, та проходить під впливом багатьох світових економічних явищ, найвпливовішим з яких є процес фінансової глобалізації. При цьому зростають коливання ринкової кон'юнктури, збільшується економічні диспропорції, прискорюється обіг капіталу. Послаблюючи свої захисні економічні бар'єри, країни та їх економічні системи потрапляють під вплив процесів фінансової глобалізації та стають вкрай уразливими до різноманітних економічних коливань ззовні. Банківська система при цьому стає провідною ланкою впливу цих процесів, які породжують прискорення циклічності руху кредиту, який в свою чергу спонукає до прискорення руху економічних процесів. Саме тому зараз дослідження взаємозв'язку розвитку кредитного та економічного циклів в умовах фінансової глобалізації є особливо актуальним.